

"ลักษณะสมัยใหม่" : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนหมู่บ้าน
กับชุมชนเมืองภายในจังหวัดชลบุรี

นางสุวิภา วิรวงศ์

006102

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
แผนกวิชาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2517

MODERNITY : A COMPARATIVE STUDY OF RURAL AND URBAN
COMMUNITIES IN CHANGWAT CHONBURI

Mrs. Suriya Veerawong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Sociology)
Department of Social Studies
Graduate School
Chulalongkorn University
1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

[Handwritten signature]

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

[Handwritten signature] ประธานกรรมการ
[Handwritten signature] กรรมการ
[Handwritten signature] กรรมการ
..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ศาสตราจารย์ พัทยา สายหู

หัวข้อวิทยานิพนธ์ "ลักษณะสมัยใหม่" : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนหมู่บ้าน
กับชุมชนเมืองภายในจังหวัดชลบุรี

ชื่อ นางสาวสุรียา วีรวงศ์ แผนกวิชา สังคม

ปีการศึกษา 2517

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการศึกษารังนี้คือมุ่งที่จะพิสูจน์สมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ระหว่างปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการศึกษ หากแกมมุ่งที่จะทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรซึ่ง
อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท อันมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัย
ทางประชากรที่แตกต่างกันจะมีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับที่ต่างกันไปมากน้อยประการใด
และเป็นไปในลักษณะใด

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารังนี้ ได้จากการศึกษาโครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พักพิง
ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดชลบุรี ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มี
กำหนดระยะเวลา 2 ปี ส่วนการศึกษารังนี้เป็นโครงการย่อยซึ่งใช้ช่วงระยะเวลาการ
ศึกษาตั้งแต่ 1 เมษายน 2515 - 15 พฤษภาคม 2516 โดยผู้ศึกษาเป็นผู้ออกวิจัยสนาม
ด้วยตนเอง วิธีการศึกษาวิจัยในระยะต้นเป็นการศึกษาสำรวจสภาพทั่วไป และต่อมาจึงทำการ
เลือกชุมชนด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง และทำการศึกษาในแบบของทางมานุษยวิทยา โดยใช้การ
ศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการใช้แบบสอบถาม โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการวัดค่านิยม
สมัยใหม่นั้น เป็นการศึกษิตามแบบของ Joseph A. Kahl การสอบถามได้เลือก
สอบถามบุคคลในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพแล้ว เมื่อได้ข้อมูลมาครบถ้วนก็ใช้วิธีทางสถิติศาสตร์
และคอมพิวเตอร์ ทำการวิเคราะห์และทดสอบค่าของซี (Z test)

ผลจากการศึกษาลักษณะต่างๆ ไปของกระบวนการการเปลี่ยนแปลง เข้าสู่ลักษณะ
สมัยใหม่นั้น พบว่า สังคมชลบุรี เป็นสังคมที่กำลังอยู่ในระยะ เปลี่ยนผ่านจากการ เป็นสังคมดั้งเดิม
ไปเป็นสังคมสมัยใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพการต่าง ๆ เช่น รูปแบบของการเกษตรกรรม
ไปเป็นการอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ตามมาทั้ง ในด้านการแรงงาน
กับค่า การใช้ประยุกต์การสมัยใหม่ การกลายเป็นเมือง การมีชนชั้นใหม่เกิดขึ้น การศึกษาและ
การสื่อสารขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจก็มีการขยายขยายมากขึ้นจากการมี
เศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเอง ไปเป็นเศรษฐกิจระดับชาติและระดับโลกในที่สุด

ส่วนผลของการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการวัดค่านิยมสมัยใหม่นั้น พบว่า คนใน
เขตเมือง เป็นบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะ เป็นคนสมัยใหม่มากกว่าคนในชนบท และปัจจัยที่สำคัญที่มี
ผลต่อระดับค่านิยมสมัยใหม่ของบุคคลในทั้งสอง เขตดังกล่าวก็คือ ปัจจัยด้านการศึกษาและปัจจัย
ด้านการใช้สื่อมวลชน ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านประชาระนั้นมิได้แสดงให้เห็นถึง
ความแตกต่าง ระหว่างค่านิยมสมัยใหม่ของคนใน เขตเมือง กับ เขตชนบท เป็นแต่เพียงปัจจัยที่ส่งเสริม
ให้ระดับค่านิยมของคนใน เขตเมืองแตกต่างกัน ไปอย่าง เห็นได้ชัด และยังทราบต่อไปอีกว่า
ค่านิยมทางสังคมซึ่ง เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงการ เปลี่ยนแปลง ไปสู่ลักษณะสมัยใหม่ของบุคคลคือการ
ใช้สื่อมวลชน ความผูกพันกับเครือญาติ และการกระทำอย่างจริงจัง โดยที่นำเอาเกณฑ์วัดค่า
นิยมเหล่านั้นแต่ละ เกณฑ์ไปวัดระดับค่านิยมสมัยใหม่ของบุคคลทั้งใน เขตเมืองและ เขตชนบท
แล้ว พบว่า มีผู้ที่ตกอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีระดับค่านิยมสมัยใหม่ปานกลางกับระดับสูงมากกว่าระดับต่ำ
ซึ่งน่าที่จะตีความได้ว่า คนเหล่านั้นกำลังอยู่ในระยะ เปลี่ยนผ่าน กล่าวคือ กำลังอยู่ในระยะ
ที่จะรับเอาแนวความคิด และค่านิยมสมัยใหม่ ถึงแม้ว่าจะยังคงมีค่านิยมแบบประเพณีหลงเหลือ
อยู่ แตกก็มีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง ไปในที่สุด

Thesis Title "Modernity; A comparative Study of rural and urban
communities in Changwat Chonburi".
Name Mrs. Suriya Veerawong Department of Sociology and
Anthropology
Academic Year 1974

ABSTRACT

The purpose of this study is to see how rural and urban people of different socio-economic and demographic backgrounds differ in values towards modernism. This is not an attempt to test any specific hypothesis.

The data used was collected as a subproject of the project "A Study of Institutional and Human Resource Development in Chonburi," conducted by Chulalongkorn University, Social Science Research Institute, June 1971 - June 1973. The methods used in Collecting data were survey, purposive sampling, participant observation and questionnaire. The questionnaire about values of modernism was based on the study of Joseph A. Kahl.

The results of this study in general indicate that Chonburi is at a transitional stage, changing from traditional society to modern society. Chonburi is developing and is being industrialized, urbanized and modernized. The changing conditions are seen in agricultural pattern, industrial pattern, division of labor, state of technology, degree of urbanization, etc. Furthermore the economy is changing from subsistence economy to world economy.

The findings in this study which concentrates on the value of modernism show that urban people tend to be more modern than rural people. Important factors that influence modern values directly are

4

levels of education and participation in mass media. Economic and demographic factors appear to have influence on values of modernism of urban people. The difference is greater between different socio-economic groups. But such difference is quite undetected among rural people. Hence such factors seem not to have influence on their values of modernism. Furthermore, the social values which have been seen to be the most indicative of changes toward modernity are "participation in mass media", "integration with relatives", and "activism". When the social values are used to measure degree of modernity, the people in Chonburi belong to the middle group and the higher group more than the lower group. This means that people are now developing ideas and forming values toward modernity. A few traditional values are left but have the tendency to persist less and less.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ก็เพราะได้รับความช่วยเหลือจาก
คณาจารย์ผู้ใหญ่หลายท่าน รวมทั้งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกฝ่าย อาทิ

ดร. จิต อัมโยต์ ซึ่งอดีตเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม คนแรก ท่านได้
เอื้อเฟื้อจัดหาทุนในการทำการวิจัยศึกษาหาข้อมูล เพื่อนำมาเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และท่านได้
กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาเป็นอย่างมาก

ดร. พัทยา สายหู ซึ่งปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านได้เป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำในการเขียนวิทยานิพนธ์เป็น
อย่างดี

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ อาจารย์นิศา วิษณุ อาจารย์โกโยธกา และ ดร.อมรา
พงศ์พิชญ์ ซึ่งเป็นทั้งเพื่อนร่วมงาน และเป็นที่ปรึกษาหลายประการ

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และ ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ความกรุณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของต้นฉบับวิทยานิพนธ์
ให้ถูกต้อง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้
ความร่วมมือช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

ท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณทุกท่านที่โกลาโลนามมา ณ หัน ตลอดจนผู้ที่มีส่วน
ช่วยเหลือ แตมโกลาโลนาม ณ หันด้วยทุกคน

ขอขอบพระคุณ
สุรียา วีรวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทกถยอภาษาไทย	ก
บทกถยอภาษาอังกฤษ	ค
กัฏกรรณประกาศ	จ
รายการตารางประกอบ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีวิจัย	31
3. ลักษณะทั่วไปของสถานที่เลือกทำการศึกษา	49
4. ลักษณะทั่วไปของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ลักษณะสมัยใหม่ของจังหวัดชลบุรี	92
5. ปัจจัยที่ยังผลต่อความเป็นคนสมัยใหม่	163
6. สรุปผลการวิจัย และขอเสนอแนะ	215
บรรณานุกรม	229
ประวัติการศึกษา	233

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

1. คาปานกลางและจำนวนในการแบ่งแยกของข้อความที่ใช้ในการวัดค่านิยมสมัยใหม่ 39
4. แสดงจำนวนโรงงานเปรียบเทียบปี 2509 และ 2513 ภายในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี 62
5. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเขตและเพศ 65
6. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและกลุ่มอายุ 68
7. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและเชื้อชาติ 69
8. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและศาสนา 70
9. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและสถานที่เกิด 72
10. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและระดับการศึกษา 74
11. อัตราร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและระดับรายได้ก่อน 76
12. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและประเภทของอาชีพ 78
13. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและลักษณะ เครื่องอุปโภค 79
14. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม 82
15. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและการกำหนดวงชั้นของตนเอง 86
16. เปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและตัวกำหนดวงชั้น 87
17. เปรียบเทียบอัตราการร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตและการใช้สื่อมวลชน 90
18. อัตราร้อยละของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจ จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม 102

19.	อัตราวัยละของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจ จำแนกตามหมวดอาชีพ	103
20.	จำนวนประชากร ความหนาแน่นและอัตราการเกิดของจังหวัดชลบุรี	122
21.	อัตราร้อยละของประชากรอายุ 5 ปีขึ้นไปที่ย้ายภูมิลำเนาไปยังจังหวัด ชลบุรี จำแนกตามอายุและลักษณะการเคลื่อนย้าย	122
22.	เนื้อที่ทำการเกษตรกรรมของจังหวัดชลบุรี (จำนวนไร่)	125
22.	ผลิตภัณฑ์แป้งมันสำปะหลัง ในปี พ.ศ. 2511	127
22.	ผลิตภัณฑ์น้ำตาลทรายปีพ.ศ. 2511	128
23.	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดชลบุรี (พ.ศ. 2511)	132
24.	ค่านิยมของบุคคลในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ที่มีต่ออาชีพต่าง ๆ	139
25.	อัตราร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการกำหนดช่วงชั้น	140
26.	อัตราร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามมาตรการที่ใช้กำหนด	142
27.	อัตราร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ กลุ่มที่คิดว่าไม่มีการแบ่งช่วงชั้น	143
28.	ประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามการศึกษาที่สำเร็จและเพศ	150
29.	อัตราร้อยละของประชากรอายุ 10 ปีขึ้นไป จำแนกตามความรู้ อ่านเขียนได้ หมวดอายุและ เพศจังหวัดชลบุรี	151
30.	ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามชั้นที่เรียนสำเร็จ และ เพศจังหวัด ชลบุรี	155
31.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย และระดับค่านิยม สมัยใหม่	166
32.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษาเขตที่อยู่อาศัยและ ระดับค่านิยมสมัยใหม่	169
33.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการใช้สื่อมวลชนเขตที่อยู่อาศัยและ ระดับค่านิยมสมัยใหม่	174

34.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามระยะเวลาการรับฟังวิทยุ เขตที่ อยู่อาศัยและระดับค่านิยมสมัยใหม่	176
35.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ เขตที่อยู่อาศัยและระดับค่านิยมสมัยใหม่	179
36.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ เขตที่อยู่อาศัยและระดับ ค่านิยมสมัยใหม่	182
37.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มอายุ เขตที่อยู่อาศัยและระดับ ค่านิยมสมัยใหม่	184
38.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเชื้อชาติ เขตที่อยู่อาศัยและ ระดับค่านิยมสมัยใหม่	186
39.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามรายได้ เขตที่อยู่อาศัยและระดับ ค่านิยมสมัยใหม่	190
40.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ เขตที่อยู่อาศัยและ ระดับค่านิยมสมัยใหม่	194
41.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มอาชีพเขตที่อยู่อาศัยและระดับ ค่านิยมสมัยใหม่	196
42.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเกณฑ์ค่านิยมเขตที่อยู่อาศัย และคะแนนที่ได้จากเกณฑ์ค่านิยมสมัยใหม่	198
43.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และคะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Participation in mass media"	202
44.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษาเขตที่อยู่อาศัยและ คะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Integration with relatives"	203
45.	อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัยและ คะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Activism"	204

46. อัตราร้อยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการใช้สื่อมวลชน เขตที่อยู่ อาศัย และคะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Participation in mass media" 207
47. อัตราร้อยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการใช้สื่อมวลชน เขตที่อยู่ อาศัย และคะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Integration with relatives" 208
48. อัตราร้อยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการใช้สื่อมวลชน เขตที่อยู่ อาศัย และคะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Activism" 209
49. อัตราร้อยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามรายได้ เขตที่อยู่อาศัย และคะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Participation in mass media" 212
50. อัตราร้อยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามรายได้ เขตที่อยู่อาศัย และคะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Integration with relatives" 213
51. อัตราร้อยของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามรายได้ เขตที่อยู่อาศัย และคะแนนเกณฑ์ค่านิยม "Activism" 214